

Archeologienota Hombeek – Bankstraat 88

Natasja Reyns en Vincent Smet

Temse
2017

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

All-Archeo bvba
Laagstraat 12
9140 TEMSE

Wettelijk depot nummer
D/2017/12.807/1

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	6
2.3	Onderzoeksopdracht	6
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	6
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	7
2.3.3	Werkwijze	8
2.4	Assessmentrapport	8
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	8
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	14
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	18
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	19
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	20
2.4.6	Samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek.....	20
2.4.7	Samenvatting gericht op een niet gespecialiseerd publiek.....	20
3	Bibliografie	21
3.1	Publicaties	21
3.2	Websites.....	21
4	Bijlagen	22
4.1	Archeologische periodes	22
4.2	Plannenlijst	22
4.3	Fotolijst.....	22

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2016L184

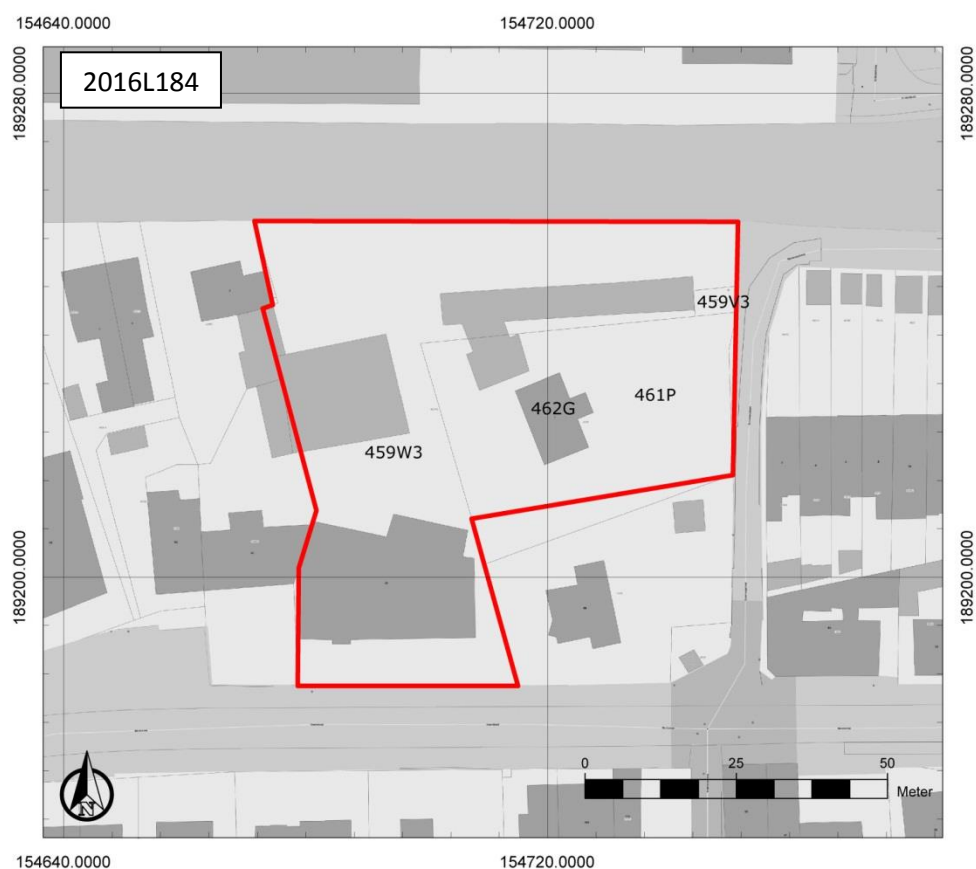
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Antwerpen, Mechelen, Hombeek, Bankstraat, Kriekerijveld

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 154679, 189182
- 154715, 189182
- 154751, 189259
- 154672, 189259

Kadastraal plan:

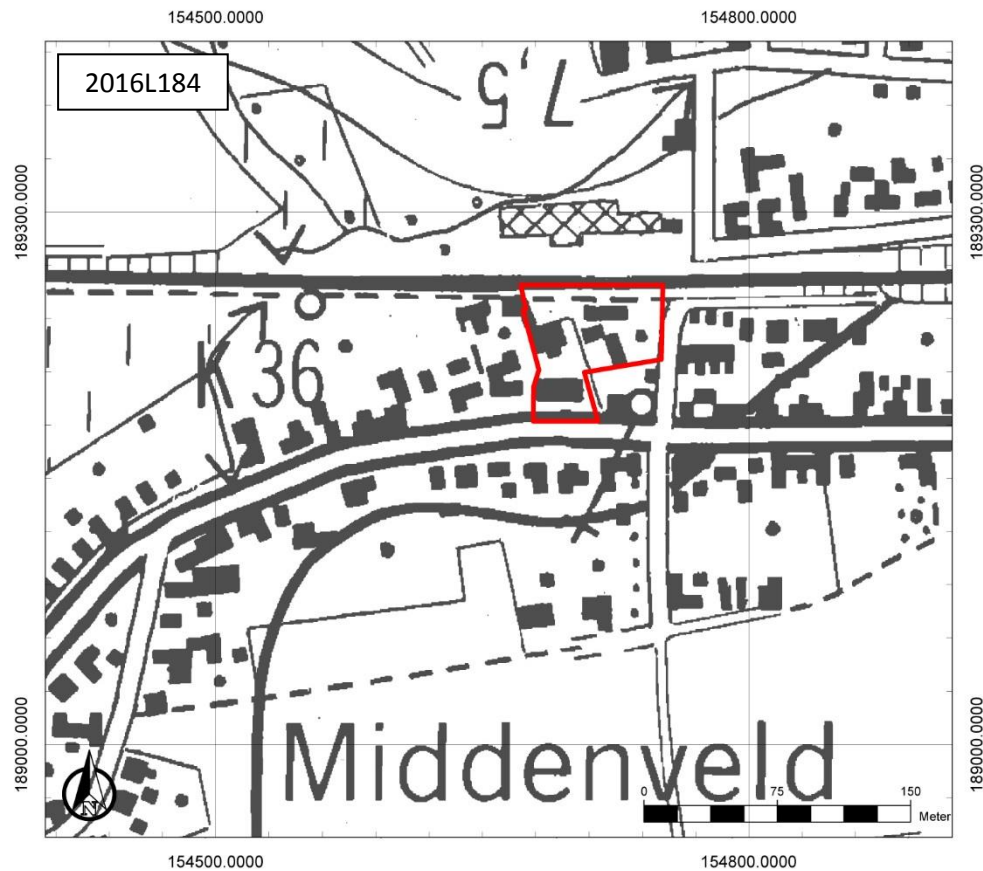

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Hombeek, Afdeling 5, sectie A, nummers 459v3, 459w3, 461p, 462g

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 4405 m²

Topografische kaart:

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 9/12/2016 – 23/12/2016

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, Romeinse tijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones. Wel is vandaag de dag het onderzoeksgebied volledig bebouwd en het westen is volledig verhard (Figuur 1, Figuur 4 en Figuur 12). Mogelijk heeft de aanwezige bebouwing een negatieve impact gehad op de bewaringstoestand van het bodemarchief het dichtst onder het maaiveld.

2.2 Archeologische voorkennis

Niet van toepassing.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein zal een project gerealiseerd worden, bestaande uit een appartementsgebouw van 11 units in het zuiden van het terrein en 11 woningen in het noorden van het terrein (Figuur 3). Er wordt voorzien in de aanleg van weginfrastructuur en omgevingsaanleg. Nutsleidingen worden aangelegd langs de wegenis. Het appartementsgebouw wordt voorzien van een ondergrondse parkeergarage. Deze heeft een verstoringdiepte van ca. 3 m. Een doorsnede-tekening is hiervan niet beschikbaar. De aanleg van de woningen, wegenis en parkeerplaatsen betekent vermoedelijk een verstoring van ca. 50 cm à 1 m diepte. De exacte funderingsdiepte en -techniek van de geplande infrastructuur ligt in deze fase nog niet vast.

Figuur 3: Inplantingsplan (Studiebureau Goen)

De locatie van bijvoorbeeld vorstranden, regenwaterputten en huisaansluitingen, die de verstoringsdiepte van het appartementsgebouw en de woningen overschrijden, liggen in het kader van de verkaveling nog niet vast. Ook zijn er indirecte factoren zoals compactie bij de werfingrepen, die een invloed op het aanwezige bodemarchief hebben.

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de kaart van Grimbergen (1700), de Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastrale de la Belgique (1842-1879) worden vier momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

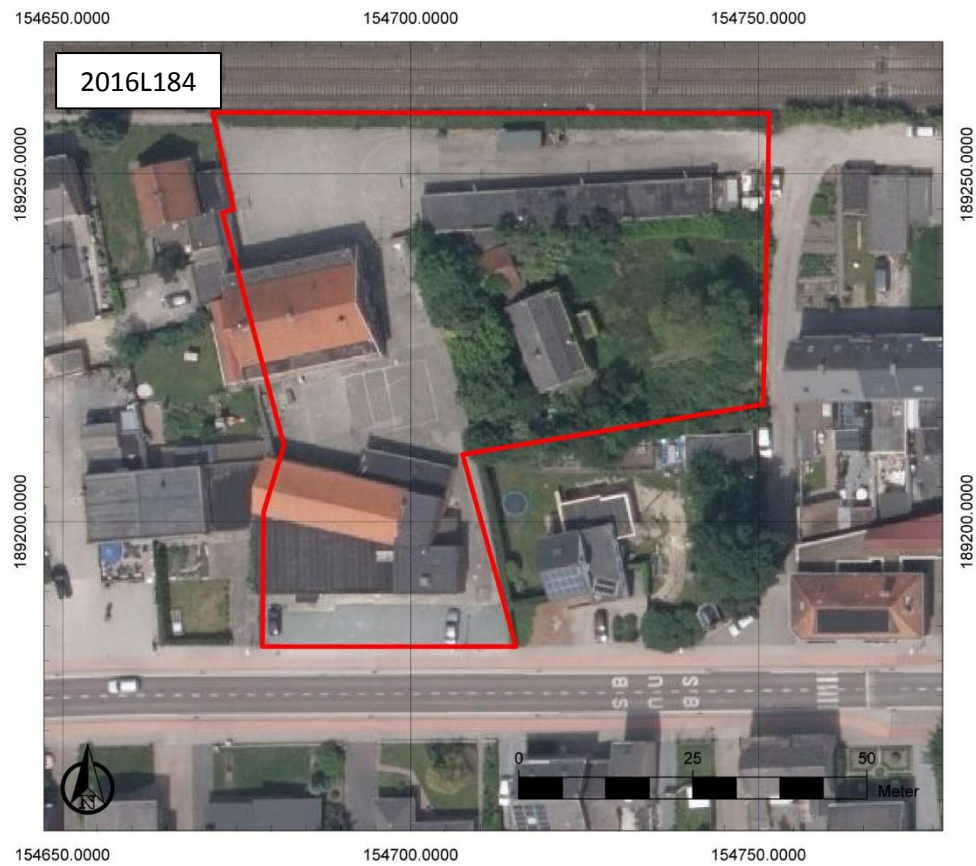
In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

Bij de opmaak van de archeologienota werd contact opgenomen met de archeologische dienst van de stad Mechelen.

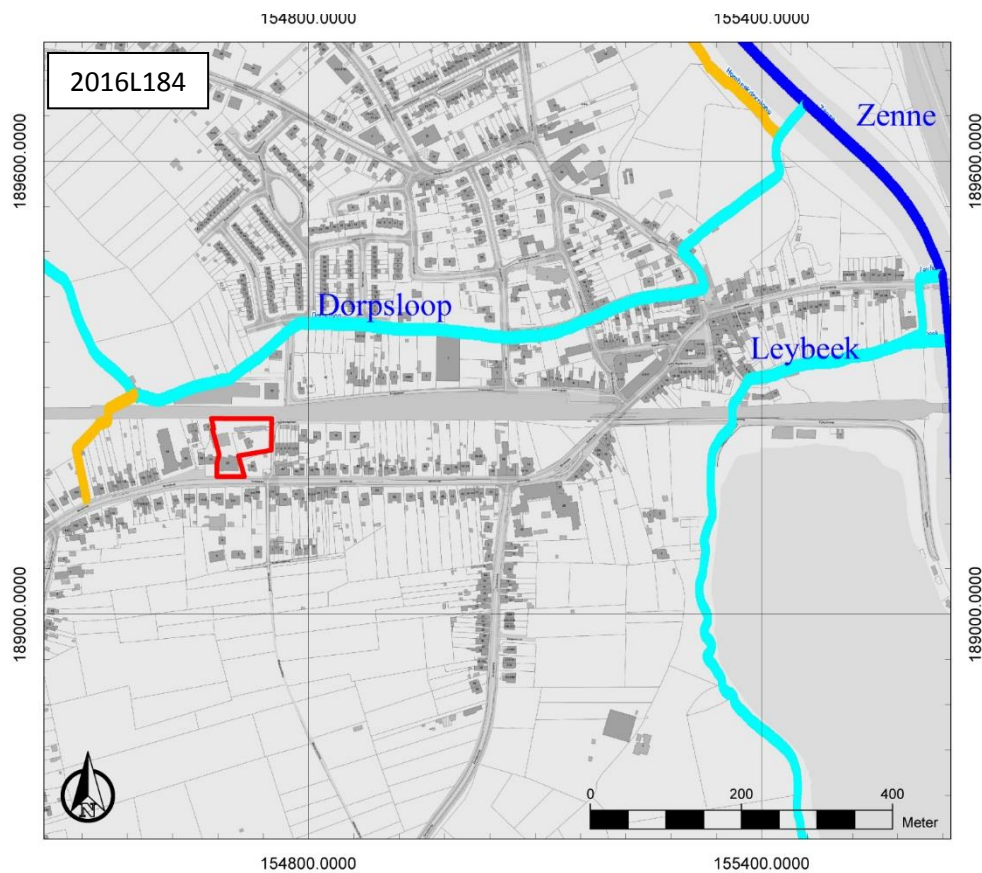
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied wordt omgeven door de Bankstraat in het zuiden en de Spoorwegstraat in het oosten. In het noorden grenst het terrein aan een spoorweg. Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden. Hydrografisch is het onderzoeksgebied te situeren in het Dijlebekken. Ten noorden bevindt zich de Dorpsloop. Verder naar het oosten toe zijn de Leybeek en de Zenne te situeren (Figuur 5).

Figuur 4: Kleurenorthofoto van 2015 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 5: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

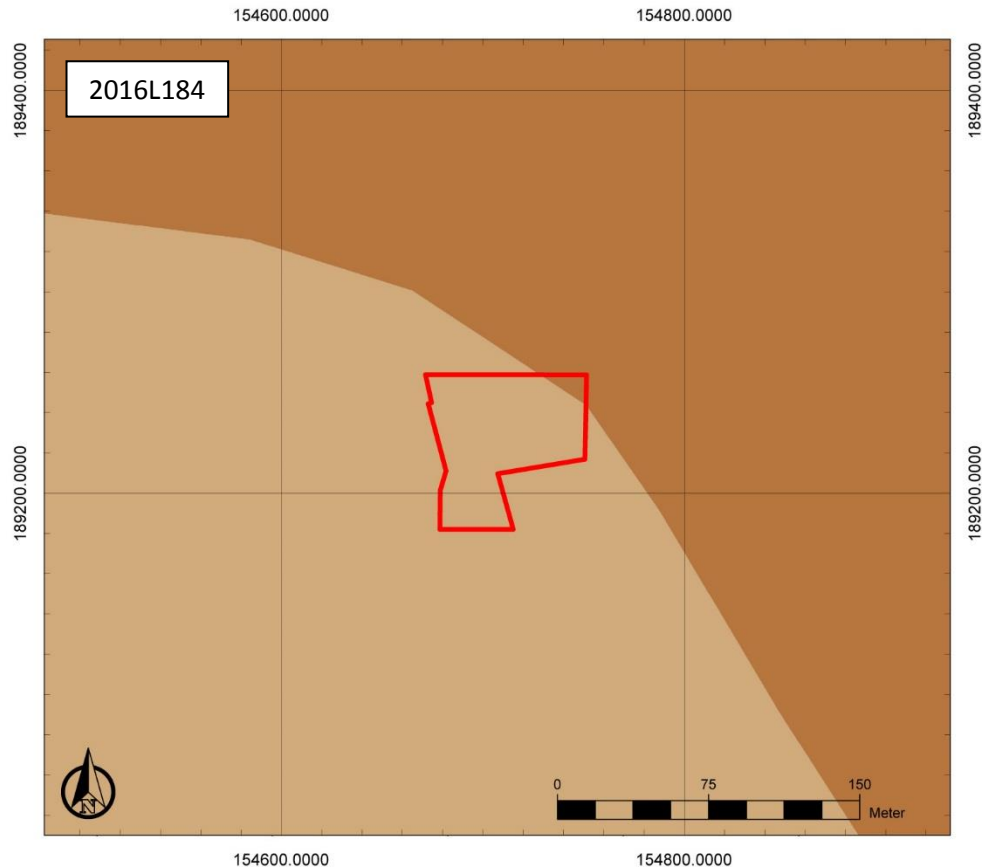
Figuur 6: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

Figuur 7 Hoogteverloop van noord naar zuid

Het onderzoeksgebied bevindt zich op een hoogte tussen 9,4 en 9,5 m TAW (Figuur 7). Het terrein helt licht af naar het noorden toe, naar de Dorpsloop. Het onderzoeksgebied bevindt zich op ruimer landschappelijk vlak in een gradiëntzone van een lager gelegen gebied ter hoogte van de Dorpsloop naar een hoger gelegen rug, te situeren aan de rand van de vallei van de Zenne (Figuur 6). Het ruimer gebied kenmerkt zich door een hoogteligging tussen 5 tot 10m. Het wordt gedraineerd door een aantal licht ingesneden bekenstelsels. De dorpskernen van Heffen, Leest en Hombeek situeren zich bovenaan deze droge helling. Aan de oostkant gaat de helling over naar de vochtige depressie langs de Zenne. Het huidige landschap is enerzijds het resultaat van ontwikkelingen tijdens het Pleistoceen: de dieperliggende zanden zijn fluviatiele afzettingen afgezet tijdens het Saaliaan. Aan de top bevinden zich lemig zand tot zandleem. Deze sedimenten zijn door wind en sneeuw afgezet tijdens de laatste ijstijd.³

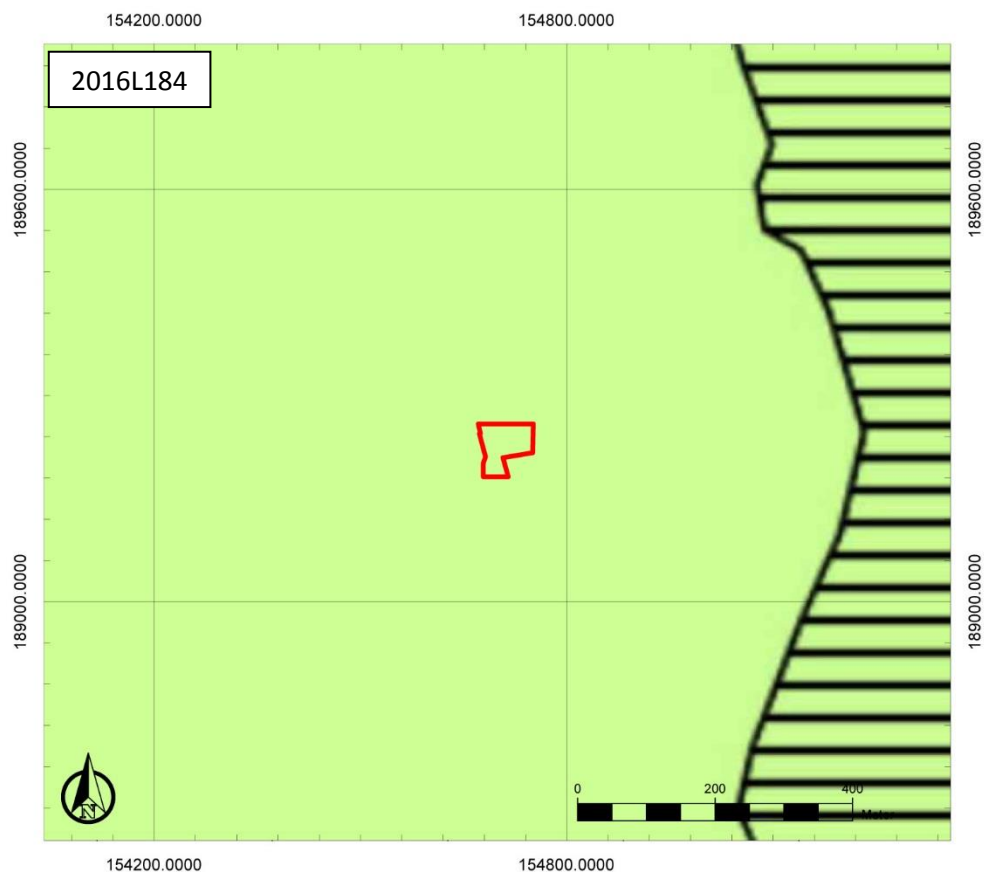
³ Van Uytven 1991, 23-25

**Figuur 8: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be).
Lichtbruin: Lid van Onderdale, donkerbruin: Lid van Zomergem.**

De tertiaire ondergrond (Figuur 8) bestaat voornamelijk uit het Lid van Onderdale. Het wordt gekenmerkt door donkergrijs tot grijsgroen fijn zand, pyrietconcreties, en is glauconiet- en glimmerhoudend. In het uiterste noordoosten van het onderzoeksgebied wordt de tertiaire ondergrond aangeduid als het Lid van Zomergem. Dit wordt gekenmerkt door grijsblauwe klei.

De quartairgeologische kaart (Figuur 9) geeft aan dat zich binnen onderzoeksgebied eolische afzettingen uit het Weichseliaan (het Laat-Pleistoceen) en mogelijk het Vroeg-Holoceen bevinden, en/of hellingsafzettingen uit het Quartair. Mogelijk is deze karteereenheid echter afwezig. Hieronder bevinden zich fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen). Verder ten oosten is de vallei van de Zenne gearceerd aangegeven.

Figuur 9: Quartairegeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

3		3a	
ELPw en/of HQ	*	FH	* ◇
FLPw		ELPw en/of HQ	
		FLPw	

* De karteereenheid is mogelijk afwezig.

ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.

HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.

FLPw Fluviale afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).

◇ De karteereenheid ontbreekt mogelijk in sommige delen van de beekvalleien buiten de Vlaamse Vallei en haar uitlopers.

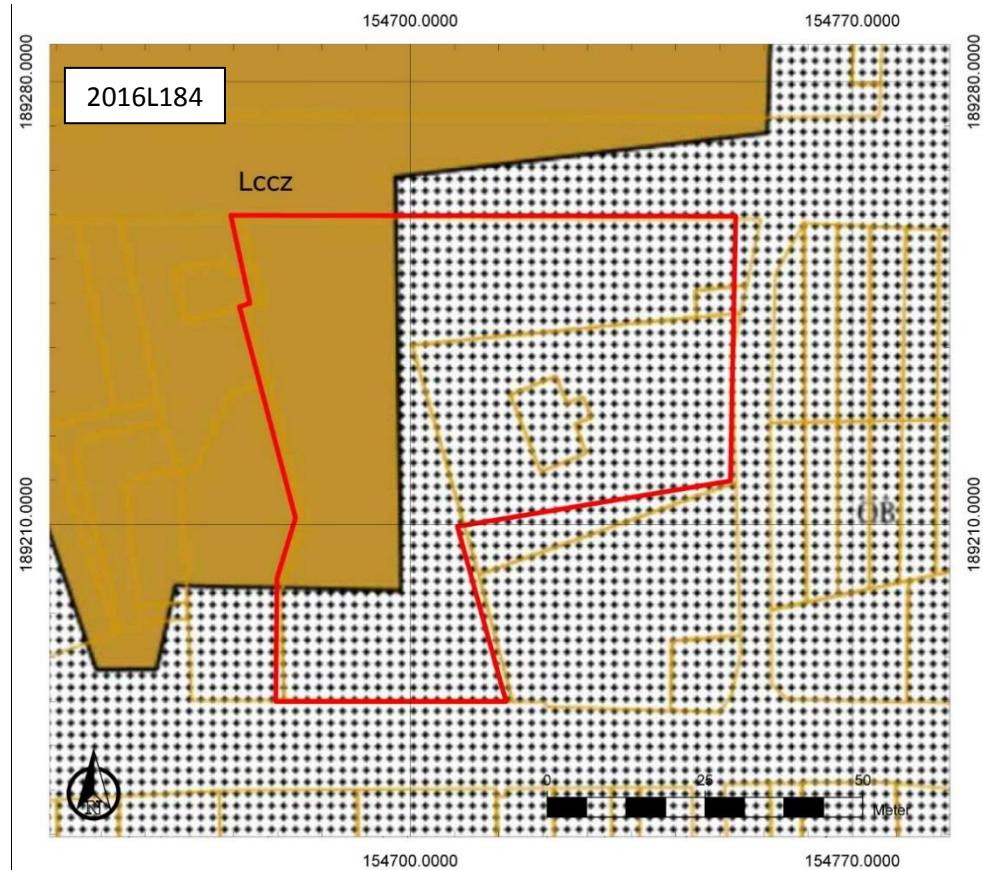
FH Fluviale afzettingen (organochemisch en primair inclusie), afzettingen van het Holoceen en mogelijk Tardiglaciaal (Laat-Weichseliaan).

ELPw Eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.

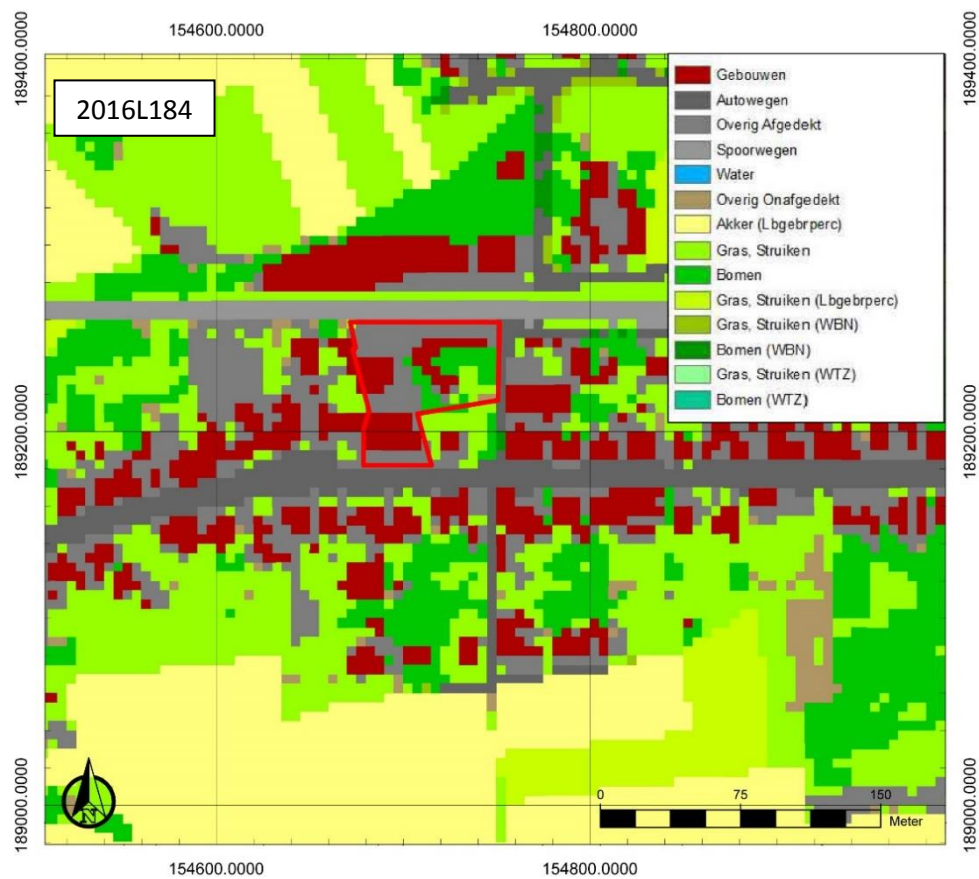
HQ Hellingsafzettingen van het Quartair.

FLPw Fluviale afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen).

Figuur 10: Legende bij de quartairegeologische kaart (www.geopunt.be)

Figuur 11: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 12: Bodemgebruiksk kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 11) geeft voor het grootste deel van het onderzoeksgebied aan dat er sprake is van een bebouwde zone. Een kleiner deel in het westen bestaat uit een matig droge zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (LccZ).

De bodembedekkingskaart (Figuur 12) toont aan wat eerder reeds gezegd is, namelijk dat het grootste deel van het onderzoeksgebied bebouwd is. Het westen is verhard. In het oosten bevindt zich nog een zone waar gras, struiken en bomen aanwezig zijn.

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

De oorsprong van Hombeek wordt op basis van etymologie in de vroege middeleeuwen geplaatst. Na 1100 wordt de naam “Hombeek” in diverse varianten schriftelijk teruggevonden. Hombeek bestond in oorsprong uit twee woonkernen, waarvan er één te situeren is ter hoogte van de kerk. Algemeen wordt aangenomen dat de kerk zou teruggaan tot een villa-hofkerk, die bij het omwalde laat- en cijnshof Wolputte hoorde. Rond Wolputte ontwikkelde zich de tweede woonkern.⁴

Voor de val van het ancien régime, bestond Hombeek uit twee hoofdheerlijkheden: Op-Hombeek en Neer-Hombeek. Het oostelijke deel of Neer-Hombeek, het grootste in oppervlakte en bestaande uit vruchtbare allodiale gronden, omvatte de voornaamste bevolkingskern en was op het einde van de 13de eeuw in het bezit van de familie Berthout. Vanaf 1308 viel het onder gezag van Mechelen. De oorsprong van dit gedeelte is vrij onduidelijk, maar moet vermoedelijk gezocht worden in een vrije nederzetting met eigen schepenbank (bevestigd in 1272) aan een Zenne-overgang. Tijdens de Franse Revolutie werden Op- en Neer-Hombeek samengevoegd.⁵

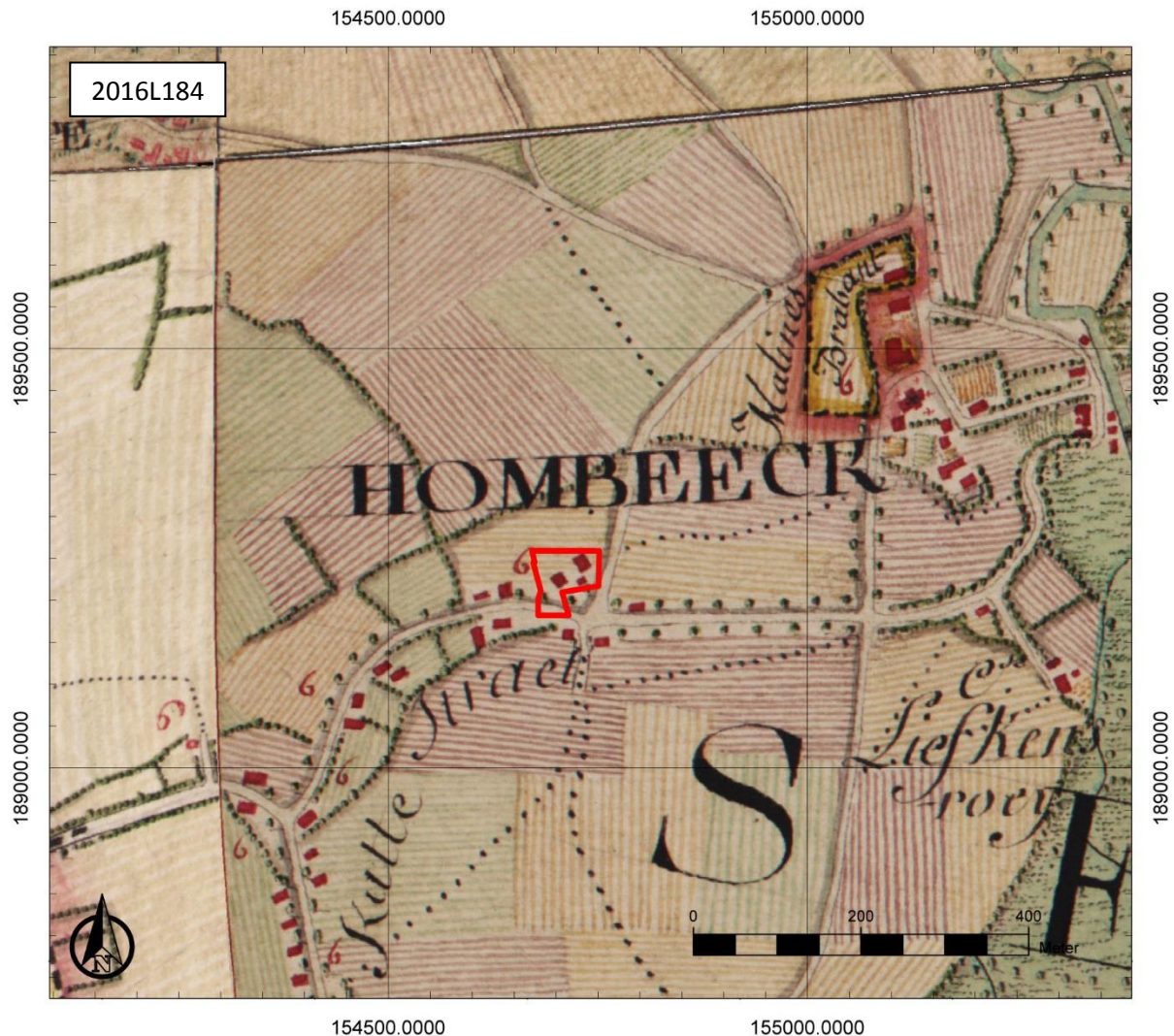
Figuur 13: Kaart van Grimbergen uit 1700 met vermoedelijke situering van het onderzoeksgebied in rood (Ryssaert et al. 2016, 23)

Een kaart uit 1700 geeft vermoedelijk reeds bebouwing aan binnen het onderzoeksgebied. Het terrein is te situeren aan een kruising van wegen, die uitgeven op een driehoekig plein. Verder is de dorpskern van Hombeek te zien, evenals de Dorpsloop. Op de Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778) is het onderzoeksgebied te situeren ten westen van de historische dorpskern van Hombeek. Binnen het onderzoeksgebied zijn drie bouwvolumes te zien (Figuur 14). De straat waar het onderzoeksgebied aan grenst wordt de

⁴ Ryssaert et al. 2016, 19-20

⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Hombeek, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120413> (geraadpleegd op 16 december 2016).

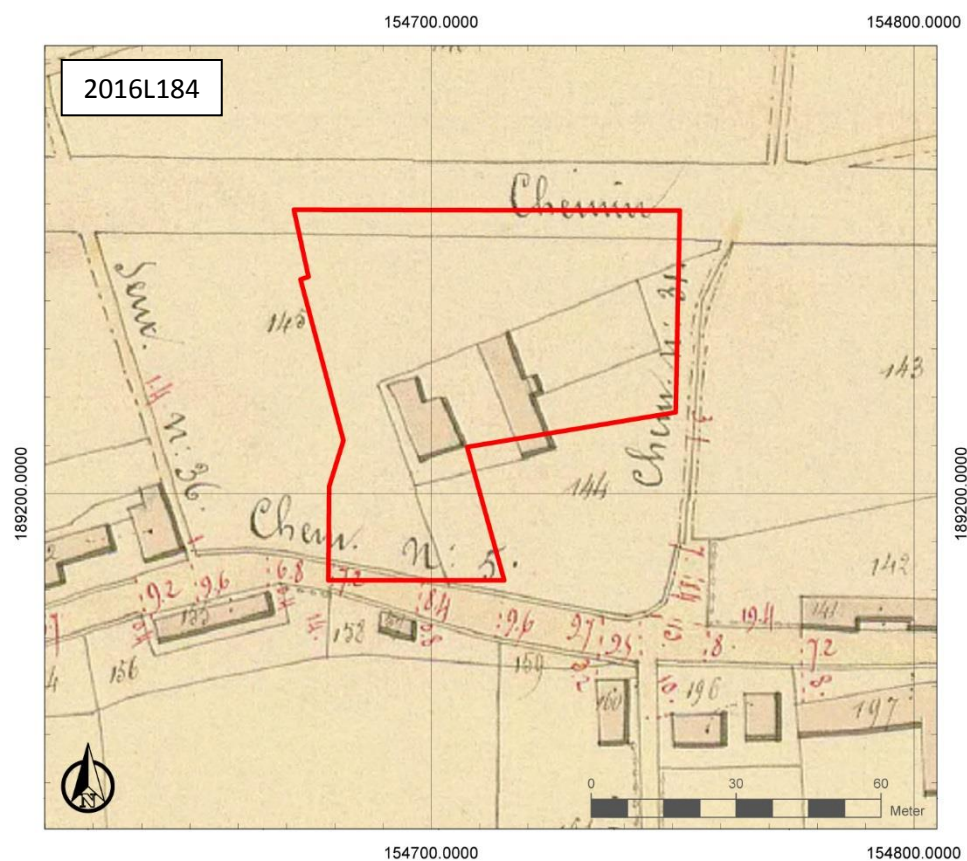
Kattestraat genoemd. Ten westen van het terrein is langs deze straat ook nog bebouwing te zien. Errond wordt het gebied aangegeven als akkerland.

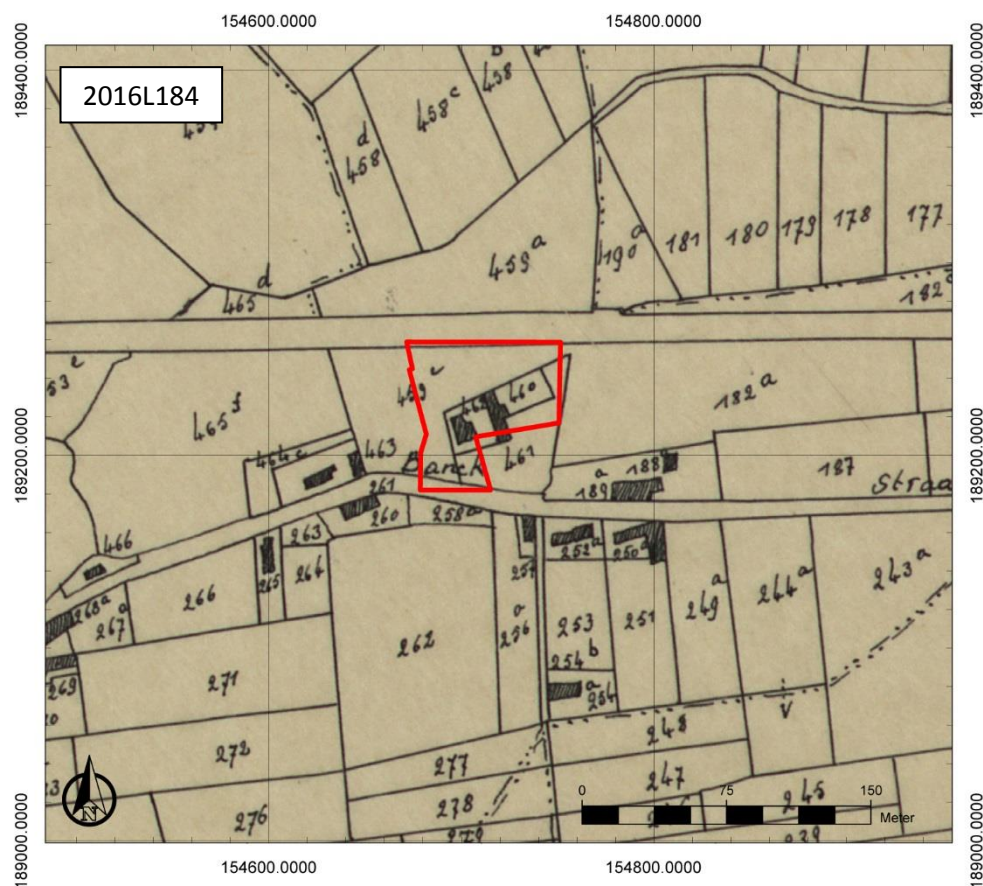
Figuur 14: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De Atlas der Buurtwegen (1841) (Figuur 15) en de Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) (Figuur 16), geven een gelijkaardig beeld weer. Opnieuw is bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied. Het betreft nu twee gebouwen, die centraal gelegen zijn. De spoorweg ten noorden van het onderzoeksgebied is nu ook aangegeven.

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 17) en uit 1979-1990 (Figuur 18) tonen reeds een gelijkaardig beeld als de luchtfoto uit 2015 (Figuur 4). De westelijke bebouwing die te zien was op de vorige historische kaarten is nu verdwenen. De bouwvolumes die te zien zijn, komen overeen met de huidige situatie. Tussen 1971 en 1979-1990 werd in het noordoosten van het terrein de verharding en een aanliggend bouwvolume doorgetrokken.

Figuur 15: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 16: Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 17: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

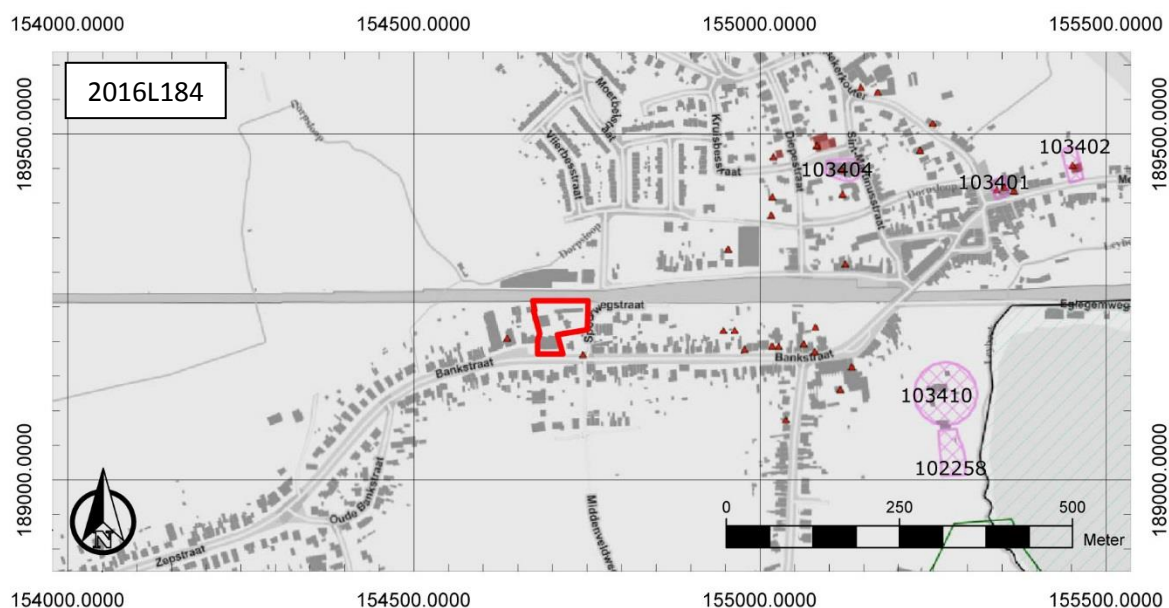

Figuur 18: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 19).

Ten noordoosten van het onderzoeksgebied bevindt zich de Sint-Martinuskerk (CAI ID 103404). De kerk werd in de 17de eeuw grondig hernieuwd. De oorsprong van de kerk zou reeds teruggaan tot de 9de eeuw. Het was de villa-hofkerk bij het hof Wolfsputte.⁶ Rond de Sint-Martinuskerk en ten zuiden ervan werd recent een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek leverde meer inzicht op in het ontstaan en de evolutie van (de vallei van) de Pastoriebeek of de Dorploop. Rond de Kerk kwamen sporen van begraving aan het licht die mogelijk rond 1900 te dateren zijn. Ter hoogte van het Dorpsplein, ten zuiden van de kerk, werden de resten van de Pastorie vastgesteld, evenals van een telefoonlijn uit de Eerste Wereldoorlog.⁷

Figuur 19: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied
(<https://geo.onroerendergoed.be/>)

Verder ten noordoosten is de hoeve en herberg In den Engel (CAI ID 103401) te situeren. Deze wordt reeds vermeld in ca. 1560.⁸ Even verder is een speelhuis te situeren uit de 17de eeuw. Het Hof te Wolfsputte (CAI ID 103402) verdween omstreeks 1900.⁹

Ten oosten van het onderzoeksgebied bevindt zich de Liefkensvroeyhoeve (CAI ID 103410). De hoeve is reeds te zien op historische kaarten uit de 18de eeuw.¹⁰ Ten zuiden hiervan (CAI ID 102258) werd een vierkante houten waterput gevonden. Volgens sommigen is de vondst te dateren in de Romeinse tijd. Anderen plaatsen de vondst dan weer in de 16de of 17de eeuw.¹¹

⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 103404, St.-Martinuskerk (geraadpleegd op 16 december 2016)

⁷ Reyns in voorbereiding, 24-46

⁸ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 103401, In den Engel (geraadpleegd op 16 december 2016)

⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 103402, Hof te Wolfsputte (geraadpleegd op 16 december 2016)

¹⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 103410, Liefkensvroeyhoeve (geraadpleegd op 16 december 2016)

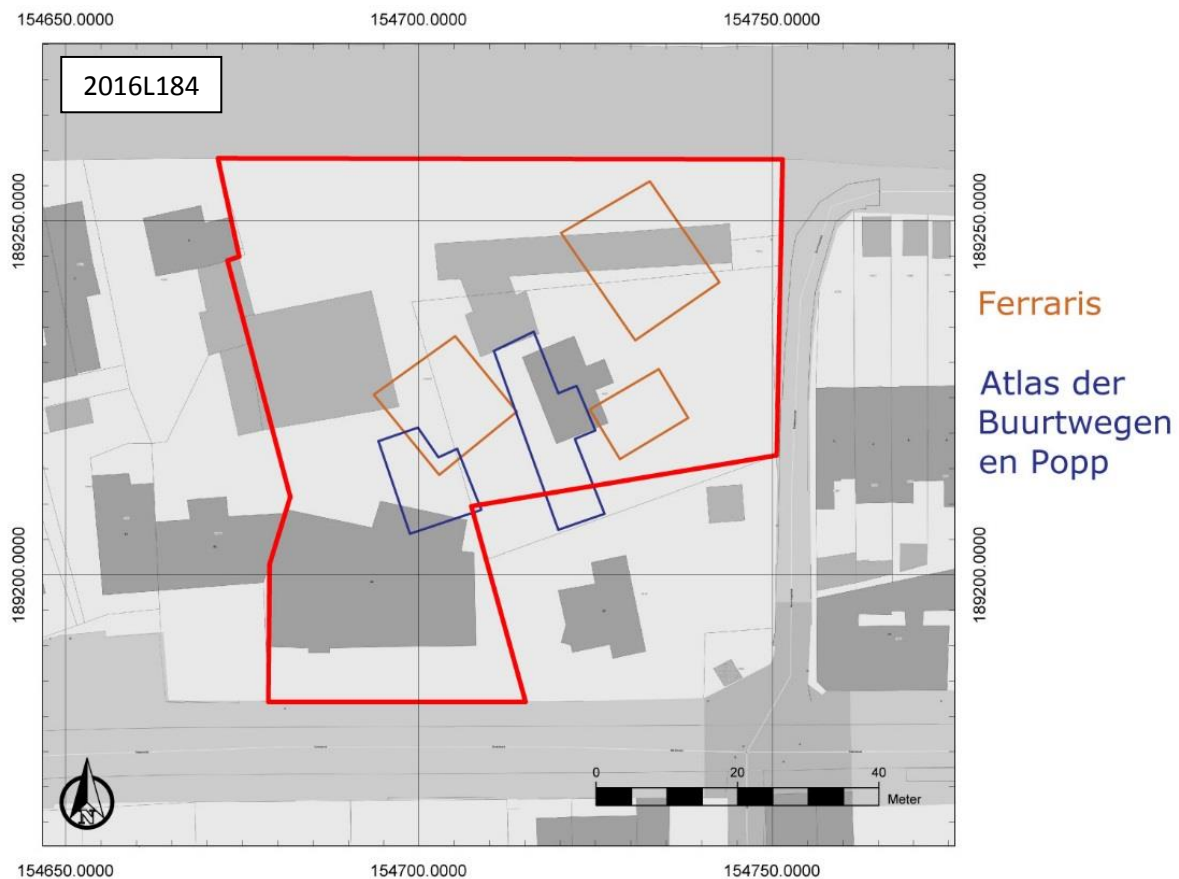
¹¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 102258, Bergenstraat 1 (geraadpleegd op 16 december 2016)

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?

Reeds op 18de-eeuwse historische kaarten is bebouwing te situeren binnen het onderzoeksgebied. Hoe ver de bewoningsgeschiedenis van het perceel teruggaat, weten we niet precies. Landschappelijk bevindt het terrein zich op een gunstige locatie. Het is te situeren in een gradiëntzone, in de nabijheid van de Dorpsloop. De gekende archeologische waarden in de omgeving zijn reeds op enige afstand van het onderzoeksgebied gelegen. Ze bieden daarom weinig informatie omtrent het archeologisch potentieel van het terrein. De landschappelijke en historische informatie geven wel aan dat het terrein archeologisch potentieel kent. Gezien de vele bebouwing en verharding van het terrein op heden en in het verleden lijkt de kans wel klein dat steentijd artefactensites nog in situ bewaard zullen zijn.

Figuur 20: Synthesepan

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Zoals gezegd blijkt het onderzoeksgebied reeds lang bebouwd. De Bankstraat gaat terug op een historische weg. Historische kaarten geven aan dat de omgeving van het onderzoeksgebied lang in gebruik geweest is als akkerland. Ze laten bovendien, samen met historische luchtfoto's, toe om de evolutie van de bebouwing binnen het onderzoeksgebied te volgen. De 18de-eeuwse Ferrariskaart geeft drie bouwvolumes weer binnen het onderzoeksgebied. Tegen het midden van de 19de eeuw zijn deze bouwvolumes vervangen door twee andere bouwvolumes. In de 20ste eeuw zien we dan de huidige bebouwing verschijnen.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de bouw van een appartementsgebouw van 11 units met een ondergrondse parking van 3 m diep en 11 woningen, en de aanleg van wegenis. Van verschillende bodemingrepen ligt de precieze verstoringsdiepte niet vast. Ook dient in acht genomen te worden dat de geplande werken compactie van de bodem zullen veroorzaken buiten de zones waar de eigenlijke werken voorzien worden. Dit doet besluiten dat binnen het volledige onderzoeksgebied het bodemarchief bedreigd is.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Deze inschatting is gebaseerd op de gunstige landschappelijk ligging van het terrein in een gradiëntzone en het feit dat 18de-eeuwse kaarten reeds bebouwing binnen het onderzoeksgebied situeren. Er is dus sprake van historische bebouwing, te situeren ter hoogte van een historische weg. Er zijn op dit moment geen grootschalige verstoringen op het terrein gekend. Het is niet duidelijk in hoeverre de huidige bebouwing en verharding een negatieve impact hebben gehad op het bodemarchief. Er wordt verwacht dat de negatieve impact beperkt is. Daaruit volgt dat bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig is.

Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein bebouwd, verhard of begroeid is. Landschappelijk booronderzoek is wel relevant om de bewaringstoestand van de bodem in te schatten, maar de kans is groot dat deze onderzoeksmethode geen sluitend antwoord kan bieden op de graad van verstoring. Plaatselijk zijn immers verstoringen te verwachten, gerelateerd aan de aanwezige bebouwing.

Gezien de vele bebouwing en verharding van het terrein op heden en in het verleden lijkt de kans wel klein dat steentijd artefactensites nog in situ bewaard zullen zijn. Daarom is het potentieel op kennisvermeerdering in geval van bijvoorbeeld een verkennend of een waarderend booronderzoek te laag om de uitvoering ervan te verantwoorden.

Tot slot is de uitvoering van een proefsleuvenonderzoek wel interessant om na te gaan of binnen het onderzoeksgebied nog relevante archeologische sporen aanwezig zijn. Deze onderzoekstechniek biedt daarvoor voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

2.4.6 Samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek

Het onderzoeksgebied blijkt reeds in de 18de eeuw bebouwd. Verder is het te situeren op een landschappelijk gunstige locatie, met name in een gradiëntzone van een lager gelegen terrein ter hoogte van de Dorpsloop ten noorden van het onderzoeksgebied, naar hoger gelegen gronden. Het bevindt zich niet ver van de dorpskern van Hombeek. Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Om dit potentieel verder te onderzoeken is bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig.

2.4.7 Samenvatting gericht op een niet gespecialiseerd publiek

Het onderzoeksgebied blijkt reeds in de 18de eeuw bebouwd. Verder is het te situeren op een landschappelijk gunstige locatie, met name in een gradiëntzone van een lager gelegen terrein ter hoogte van de Dorpsloop ten noorden van het onderzoeksgebied, naar hoger gelegen gronden. Het bevindt zich niet ver van de dorpskern van Hombeek. Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Om dit potentieel verder te onderzoeken is bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig.

3 Bibliografie

3.1 Publicaties

Reyns, N., in voorbereiding: Archeologienota Hombeek (Mechelen) – Dorpskern, (*Rapporten All-Archeo bvba* 327), Temse.

Ryssaert, C./R. Paulussen/J. Orbons/B. Robberechts, 2016: *Hombeek – Vernieuwing Dorpsplein. Archeologisch vooronderzoek: bureauonderzoek, oriënterend landschappelijk booronderzoek, conceptrapport* Odin.

Van Uytven, R., 1991: *De geschiedenis van Mechelen. Van Heerlijkheid tot Stadsgewest*, Tielt.

3.2 Websites

CadGis (2016)

http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

Cartesius (2016)

<https://www.cartesius.be>

Centrale Archeologische Inventaris (2016)

<https://cai.onroenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2016)

<http://dov.vlaanderen.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2016)

<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2016)

<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2016)

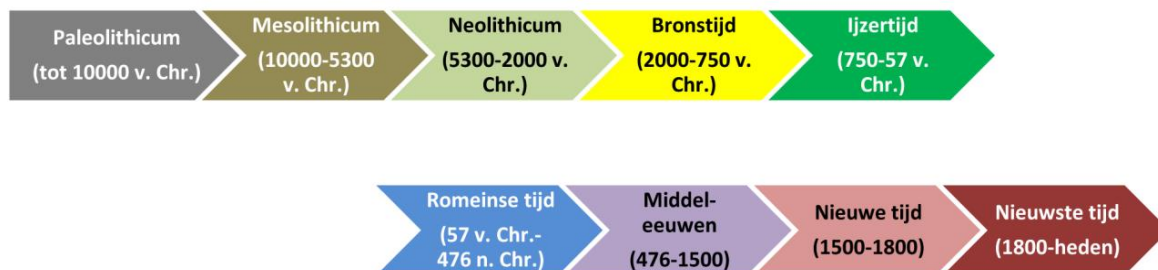
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2016)

<https://www.onderzoeksbalans.be>

4 Bijlagen

4.1 Archeologische periodes

4.2 Plannenlijst

Plannenlijst bureauonderzoek: projectcode 2016L184

Plan-nummer	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
1	Kadasterplan	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/12/2016
2	Topografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/12/2016
3	Bouwplan	Ontwerpplan	1:1	Digitaal	09/12/2016
4	Bouwplan	Inplantingsplan	1:1	Digitaal	23/12/2016
5	Hydrografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/12/2016
6	Hoogtemodel	Digitaal hoogtemodel terrein en omgeving	1:1	Digitaal	16/12/2016
7	Doorsnede	Terreinverloop	1:1	Digitaal	16/12/2016
8	Tertiaire geologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/12/2016
9	Quartairgeologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/12/2016
10	Bodemkaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/12/2016
11	Bodemgebruikskaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	09/12/2016
12	Historische kaart	Kaart van Grimbergen	1:1	Digitaal	16/12/2016
13	Historische kaart	Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden	1:1	Digitaal	09/12/2016
14	Historische kaart	Atlas der Buurtwegen	1:1	Digitaal	09/12/2016
15	Historische kaart	Popp kaart			09/12/2016
16	CAI-kaart	CAI vondstlocaties	1:1	Digitaal	16/12/2006
17	Syntheseplan	Synthese van het bureauonderzoek	1:1	Digitaal	16/12/2006

4.3 Fotolijst

Fotolijst bureauonderzoek: projectcode 2016L184

ID	Type	Onderwerp	Vervaardiging	Datum
F1	Luchtfoto	Toestand terrein 2015	Digitaal	09/12/2016
F2	Luchtfoto	Toestand terrein 1971	Digitaal	09/12/2016
F3	Luchtfoto	Toestand terrein 1979-1990	Digitaal	16/12/2016